

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญมากทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นสิ่งซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและเป็นมรดกอันล้ำค่าที่ทุกคนควรภาคภูมิใจและรักษาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป เนื่องจากภาษาไทยมีคุณค่าและสำคัญยิ่งสำหรับคนไทย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ (2520) จึงได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มทักษะ ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปในการสอนไว้ว่าให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลด้านทักษะความเข้าใจภาษา คือ การฟัง การอ่าน และทักษะการใช้ภาษา ซึ่งได้แก่ การพูดและการเขียน จนสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิดความเข้าใจและช่วยในการแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ สมปิต (2531) ได้กล่าวว่าภาษาเป็นกุญแจแห่งความรู้ ผู้ที่มีทักษะทางภาษาดีมักจะเรียนวิชาต่างๆ ได้ดีตามไปด้วยทั้งนี้เพราะภาษาช่วยให้บุคคลเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เรียนได้ดี ทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้แสวงหาความรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาจึงเน้นสัมฤทธิ์ผลของทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนให้สัมพันธ์กัน โดยเฉพาะทักษะในการอ่านและการเขียน เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญเพราะแหล่งความรู้ที่คนเราสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเองนั้น มักเป็นหนังสือหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งการรับสื่อสารเหล่านั้นได้ต้องอาศัยทักษะการอ่านทั้งสิ้น การอ่านจึงเป็นเครื่องมือการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ฉะนั้นการอ่านจึงสำคัญที่สุดในหลักสูตรทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านต้องเอาใจใส่ต่อการอ่านอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการอ่านของเด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นรากฐานสำหรับการอ่านในระดับสูงต่อไป ส่วนในด้านการเขียน เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับทักษะการเขียนจะพบว่าเป็นทักษะการแสดงออกแทนคำพูด เป็นการบันทึกถ้อยคำและความคิดมิให้สูญหาย เราใช้การเขียนเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเขียนข้อความ ประโยค กลุ่มคำ วลี ฯลฯ จะต้องเขียนให้ถูกต้องตามอักขรวิธี จึงจะทำให้ผู้สื่อ

และผู้รับเข้าใจความหมายตรงกัน การเขียนที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นผู้เขียนจะต้องมีความสามารถในการฟัง การพูด และการอ่านด้วย ถ้าพูดได้ดีพูดได้ถูกต้องก็มักจะเขียนได้ดีและถูกต้องด้วย แต่การรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531) ปรากฏว่า กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย ใน 4 ปี (2528-2531) ที่ประเมินพบมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 56.84, 58.40, 56.29 และ 61.60 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะสมรรถภาพที่เป็นมโนคติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และการอ่านจับใจความยังมีปัญหา (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531) ให้เหตุผลว่า สาเหตุเนื่องมาจากการสอนของครูที่มักจะถามถึงรายละเอียดของเนื้อเรื่องมากกว่าที่จะฝึกหัดให้นักเรียนใช้ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และสรุปมโนคติ เพราะที่ผ่านมามีครูขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของวิธีสอน มักเน้นความรู้ให้ท่องจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงบทบาทในการเรียน และใช้วิธีสอนเหมือนกันทุกห้อง (วิไล, 2522) ซึ่งปัญหาการสอนภาษาไทยนั้นมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดคือการขาดความเอาใจใส่และความพยายามที่จะค้นหาวิธีสอนที่ได้ผล (บุญเหลือ, 2523) ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องหาวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง เน้นฝึกการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้และพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน John P. De cecco (1968) ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าการสอนทักษะนั้นผู้สอนจะต้องจัดเตรียมสภาพการณ์ไว้สามอย่าง คือ การจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องกัน จัดให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนและจัดให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับในการติชมผลการฝึกทักษะการเรียนภาษาไทยจึงทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ สามารถจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่รู้ตัว และสอนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษาให้เกิดความคล่องแคล่วทางการใช้ภาษา (มณฑา, 2524)

ดังนั้นการสอนของครูจึงควรให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนเปิดโอกาสให้ได้ฝึกการใช้ภาษา ให้คิดอย่างอิสระมีเหตุผล มีความรับผิดชอบและรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่คนเราอยู่รวมกันเป็นกลุ่มสังคม การเรียนรู้จึงควรให้ผู้เรียนรู้จักค้นพบความรู้ด้วยตนเองโดยเรียนรู้จากกลุ่ม (ไชศรี, 2523 อุทัย, 2530 และทิศนา, 2531) ครูควรนำการสอนแบบกลุ่มมาใช้เพื่อปลูกฝังอุปนิสัยที่ดีต่อการทำงานให้กับนักเรียน (อุทัย, 2530) ที่ครูต้องแนะแนวทางในการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจวิธีการทำงาน ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเข้าร่วมกลุ่มที่ทุกคนจะต้องร่วมกันทำงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทุกคนมีโอกาสช่วยกันและกัน มีการปรึกษาหารือ ตลอดจนฝึกให้สามารถหาวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดมาใช้ในกลุ่ม (ทิศนา, 2531) วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนมิได้มาจากครูแต่ผู้เดียว แต่สามารถเรียนรู้จากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

เพราะนักเรียนด้วยกันย่อมประสบปัญหาในการเรียนคล้าย ๆ กันเมื่อคนหนึ่งเริ่มเรียนรู้เริ่มเข้าใจก็สามารถช่วยเหลือเพื่อนได้ว่าปัญหาที่ขัดข้องอยู่ที่ใด คนอื่นก็สามารถข้ามพ้นปัญหาดังกล่าวนั้นได้ การเรียนโดยใช้เทคนิคให้เพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เรียนมีโอกาสฝึกภาษาเท่ากันขณะที่ฝึกในกลุ่ม ทุกคนมีโอกาสได้แนะนำกันเองได้มากกว่าครู เนื่องจากวัยของนักเรียนที่ใกล้เคียงกัน (Young, 1972) นอกจากนี้การให้เด็กเก่งสอนเด็กอ่อนยังเป็นประโยชน์ที่สำคัญในการช่วยปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีเกี่ยวกับความรัก ความสามัคคี ความเสียสละความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความคิดสร้างสรรค์ และอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้เป็นอย่างดีซึ่งตรงกับ ช่อแก้ว (2525) และเพ็ญสุข (2528) ที่พบว่าวิธีการให้นักเรียนสอนกันเองสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ การเรียนรู้จากเพื่อนด้วยกันทำให้นักเรียนเกิดการเข้าใจได้ดีและเหมาะสม อันเนื่องจากวัยของเด็กที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งการที่ทั้งนักเรียนผู้เรียนและนักเรียนผู้สอนได้ใช้ภาษาพูดในระดับเดียวกันย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น นักเรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาของผู้เรียนได้ง่าย เพราะลักษณะปัญหาที่คล้ายคลึงกับปัญหาที่เขาได้ประสบมาด้วยตนเองนักเรียนจะรู้สึกเป็นอิสระในการซักถาม และสำรวจปัญหาต่าง ๆ นักเรียนผู้สอนส่วนใหญ่จะมีความสนใจและตั้งใจที่จะสอนมาก รวมทั้งมีการเตรียมพร้อมทั้งบทเรียนเสมอ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมั่นในตนเองมาก มีความริเริ่มกล้าพูดกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบสูง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และทำให้ผลการเรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้นกว่าเดิม กลุ่มผู้เรียนยอมรับว่าได้ประโยชน์จากการเรียนรู้นี้มากขึ้น มีความอบอุ่นใจที่เห็นว่ามีเพื่อน ๆ และอาจารย์ประจำวิชาเอาใจใส่เป็นพิเศษ ทำให้เกิดกำลังใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนมากขึ้น ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน ต่อเพื่อน ต่ออาจารย์ผู้สอนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น (อุทัย, 2528) และยังพบว่าทำให้บรรยากาศภายในห้องเรียนเป็นไปอย่างเป็นกันเองและมีความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน (สุกัน, 2527) อีกทั้งอัตราการเรียนรู้โดยวิธีนี้ให้เด็กเรียนและไปสอนคนอื่นแล้วนำไปปฏิบัติจะได้ผลถึง 90 % (ศิริพร, 2534) และจากงานวิจัยของ Ruth (1985) Brandt (1990) อุทัย (2530), วิไล (2534) พบว่าการจัดกลุ่มโดยใช้เพื่อนช่วยเพื่อนที่นิยม คือการจัดกลุ่มละความสามารถ กลุ่มละ 4 คน มีเด็กเก่ง 1 คน เด็กปานกลาง 2 คน เด็กอ่อน 1 คน เด็กจะสามารถสอนกันเองได้ซึ่งเป็นผลดีต่อตัวเด็กและสังคมของเด็ก อุทัย (2530) พบว่าเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากเพื่อนนักเรียนที่เรียนเก่งเป็นผู้ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนได้เป็นอย่างดี ทั้งในแง่ภาษา เนื้อหาที่ใช้ นักเรียนที่เรียนเก่งมีโอกาสขยายความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเองด้วย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียนรู้ จะทำให้รู้สึกว่าการเรียนไม่ยากเกินความสามารถ ทำให้เกิดความรู้สึกรักที่จะเรียนอันมีผลต่อการสร้างทัศนคติที่ดีและแรงจูงใจในการเรียน

ฉะนั้นจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการให้นักเรียนช่วยสอนเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า ถ้าจะจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนในวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยจัดกลุ่มเล็ก กลุ่มละ 4 คน ที่มีนักเรียนชายและหญิงระดับความสามารถแตกต่างกันภายในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านและการเขียนจะให้ผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างไรกับวิธีการสอนปกติ

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนกับวิธีสอนปกติ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

1.4. ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนสาธิตมอดินแดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 132 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม(Cluster Sampling)2 ห้องเรียน แล้วสุ่มห้องเรียนเข้าวิธีสอนเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 44 คน

1.4.2 ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ -การสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนและ
-การสอนตามปกติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.4.3 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ได้คัดเลือกเนื้อหาในคู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 17, 18, 19 และ 20 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521) โดยกำหนดเนื้อหาในการทดลองคือ เนื้อหาด้านการอ่านและการเขียนดังนี้

1. เนื้อเรื่อง

2. คำและกลุ่มคำ

3. อ่านทำนองเสนาะและเขียนคำสัมผัสคล้องจอง

4. คำซ้อนเสียงสัมผัส
5. สำนวนภาษา คำพังเพยและคำเปรียบเทียบ
6. วลี ประโยค
7. ประโยคเหตุผล
8. คำที่ใช้ ศ ษ
9. เขียนบทร้อยกรอง
10. คำราชาศัพท์

1.4.4 ระยะเวลาในการทดลอง

การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

1.5. ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1. เพศ อายุ อาชีพบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางสังคม และสถานะทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน

1.5.2. ในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้และการทำแบบทดสอบหลังเรียนถือว่านักเรียนทุกคนกระทำด้วยความตั้งใจและเต็มความสามารถ

1.6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชาย หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนสาธิตอมดินแดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 88 คน

1.6.2. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนกลุ่มที่เรียนภาษาไทยตามเนื้อหาในคู่มือครูและหนังสือแบบเรียนภาษาไทย เล่ม 2 ในบทที่ 17-20 โดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน

1.6.3. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนกลุ่มที่เรียนภาษาไทยตามเนื้อหาในคู่มือครูและหนังสือแบบเรียนภาษาไทย เล่ม 2 ในบทที่ 17-20 โดยวิธีสอนปกติ

1.6.4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.6.5. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยทดสอบในด้านการอ่าน เขียน ตามเนื้อหาในคู่มือการสอนภาษาไทย บทที่ 17-20

1.6.6. วิธีการสอนตามปกติ หมายถึง การสอนภาษาไทยที่ใช้แนวทางการสอนตามคู่มือครูที่ใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เล่ม 2 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งองค์ประกอบของแผนการสอนตามปกติมีดังนี้

1. ความคิดรวบยอด
2. จุดประสงค์
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
 - 4.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
 - 4.2 ขั้นสอนและกิจกรรม
 - 4.3 ขั้นสรุปบทเรียน
 - 4.4 ขั้นวัดผล
5. สื่อการเรียน
6. ประเมินผล

1.6.7. วิธีการสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน หมายถึง วิธีการจัดกลุ่มการเรียนโดยใช้เทคนิคดังนี้ คือ

1. จัดกลุ่มละความสามารถของเด็กเก่ง เด็กปานกลาง เด็กอ่อนในอัตราส่วน 1:2:1 อย่างชัดเจน ทุกชั่วโมง
2. สมาชิกเปลี่ยนกลุ่มใหม่โดยการจับฉลากจากนักเรียน กลุ่มเก่ง 1 คน กลุ่มปานกลาง 2 คน กลุ่มอ่อน 1 คน เข้ากลุ่มเป็นกลุ่มละ 4 คน ทุกชั่วโมง
3. ใช้การเสริมแรงโดยให้คะแนนเฉลี่ยสะสมของกลุ่มที่สูงที่สุดมีชื่อสมาชิกในกลุ่มติดบอร์ดคนเก่ง เพื่อแจ้งผลให้ทราบทุกชั่วโมง
4. ครูเตรียมสื่อให้เพียงพอต่อการทำกิจกรรมของกลุ่ม
5. สมาชิกทุกคนมีโอกาสนจะถูกกลุ่มในการเรียกตอบเท่าๆกัน

ซึ่งองค์ประกอบของแผนการสอน "โดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน" ประกอบด้วย

1. ความคิดรวบยอด
2. จุดประสงค์
3. เนื้อหา

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

4.1 ชั้นเตรียมการและทบทวน

4.2 ชั้นเสนอทบทวนใหม่

4.3 ชั้นสรุป

- ฝึกทักษะเพื่อทบทวนโดยนักเรียน
- สรุปผลงาน

4.4 ชั้นวัดผล

5. สื่อการสอน

6. ประเมินผล

1.7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 จะได้แผนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อให้
นักเรียนอ่าน เขียน เข้าใจการใช้ภาษาไทยได้

1.7.2 เป็นแนวทางสำหรับครูในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการสอน
วิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.7.3 เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาได้
เสนอแนะและสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสเลือกใช้วิธีสอนภาษาไทยได้หลายวิธี

1.7.4 เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนภาษาไทยและเผยแพร่
ความรู้ในการนำวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ใช้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่น
และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้